

Dr inż. Scholastyka Baran
Olsztyn - UWM

Mgr Katarzyna Bikowska

TRANSFORMACJA ZBIORÓW BIBLIOTEKI UNIWERSYTECKIEJ UWM W OLSZTYNIE Z ZAKRESU NAUK MEDYCZNYCH

Abstract

The authors of the article tried to exemplify the issue of creating collections of medical sciences and related to them. That was made in relation to coming into being The Department of Medical Sciences on Warmia and Mazury University in Olsztyn in 2007. Essential meaning for building the didactics and scientific workshop on this Department was acquiring the resources of the Main Medical Library in Olsztyn and organising the access to electronic sources from this area. Authors exemplified also the history and character of these collections and described briefly new solutions and improvements for users introduced in the new building of a University Library.

Streszczenie

Autorki artykułu starały się przybliżyć proces tworzenia zbiorów z zakresu nauk medycznych i pokrewnych w związku z powstaniem w 2007 roku Wydziału Nauk Medycznych na Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim w Olsztynie. Istotne znaczenie dla tworzenia warsztatu dydaktyczno – naukowego na tym wydziale miało pozyskanie zasobów Oddziału Głównej Biblioteki Lekarskiej w Olsztynie oraz organizowanie dostępu do źródeł elektronicznych z tego zakresu. Autorki przybliżyły historię i charakter tych zbiorów oraz pokrótce opisały nowe rozwiązania i udogodnienia dla użytkowników wprowadzone w nowym budynku Biblioteki Uniwersyteckiej.

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski

Na fali przemian ustrojowych w Polsce oraz przemian w nauce, a także pod wpływem spotkań w ramach Olsztyńskiego Forum Naukowego zaczęła zacieśniać się współpraca Akademii Rolniczo-Technicznej oraz Wyższej Szkoły Pedagogicznej. We wrześniu 1992 r. doszło do posiedzenia senatów obu uczelni. Był to krok

w kierunku budowania uniwersytetu. Uniwersytet Warmińsko-Mazurski powstał w wyniku realizacji rządowego projektu o utworzeniu uniwersytetu w Olsztynie, który to pozytywnie zaopiniowała dn. 25 marca 1999 r. Rada Główna Szkolnictwa Wyższego. Rząd Rzeczypospolitej Polskiej dn. 1 czerwca 1999 r. przyjął projekt ustawy o utworzeniu Uniwersytetu w Olsztynie, który rozpoczął swoją działalność dn. 1 października 1999 r. Powstał on w wyniku scalenia trzech olsztyńskich szkół wyższych: Akademii Rolniczo-Technicznej, Wyższej Szkoły Pedagogicznej oraz Warmińskiego Instytutu Teologicznego. Uniwersytet Warmińsko-Mazurski był wtedy czternastym w pełni autonomicznym uniwersytetem w Polsce, z dwunastoma wydziałami. Na starcie zatrudniał 2 778 osób, w tym 385 profesorów i doktorów habilitowanych. Na 33 kierunkach kształcił ponad 25 tys. studentów¹. W 2011 roku w Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim pracowało 3 400 osób, w tym około 2 tys. nauczycieli akademickich, z których 214 posiada tytuł profesora, a kolejnych 279 stopień naukowy doktora habilitowanego. Na 16 wydziałach kształciło się ponad 31 tys. studentów, 400 doktorantów i ponad 3 600 osób na studiach podyplomowych. W skład Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego wchodzi następujące wydziały: Bioinżynierii Zwierząt, Biologii, Geodezji i Gospodarki Przestrzennej, Humanistyczny, Kształtowania Środowiska i Rolnictwa, Matematyki i Informatyki, Medycyny Weterynaryjnej, Nauk Ekonomicznych, Nauk Medycznych, Nauk Społecznych, Nauk Technicznych, Nauk o Żywności, Ochrony Środowiska i Rybactwa, Prawa i Administracji, Sztuki, Teologii. Większość obiektów naukowo-dydaktycznych oraz domów studenckich usytuowana jest w Kortowie - dzielnicy Olsztyna stanowiącej samodzielne miasteczko akademickie. Kampus uniwersytecki zaliczany jest do najpiękniej zlokalizowanych ośrodków akademickich w Polsce.

Wydział Nauk Medycznych

Inicjatorem utworzenia studiów medycznych na UWM w Olsztynie był ówczesny rektor prof. dr hab. Ryszard Górecki. Na Wydziale Biologii dobrze rozwijał się kierunek pielęgniarstwo - istnieje od 2002 roku - i to on dał pretekst do utworzenia studiów lekarskich w Olsztynie. Ponadto statystyki jasno pokazywały, że w naszym regionie na 10 tys. mieszkańców przypadało 16 lekarzy, a średnia w kraju wynosiła wówczas 23 lekarzy. Misję utworzenia Wydziału Nauk Medycznych powierzono prof. dr hab. Wojciechowi Maksymowiczowi, który w latach 1997-1999 był Ministrem Zdrowia. Podczas posiedzenia Senatu dn. 31 marca 2006 r. prof. dr hab. Wojciech Maksymowicz przedstawił prezentację pt. *Koncepcja utworzenia Collegium Medicum Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie*. W 2007 r. podjęto konkretne działania by takie studia uruchomić. Stosowne porozumienie podpisała uczelnia z Urzędem Marszałkowskim Województwa Warmińsko-Mazurskiego. Początkowo

¹ Stanisław A c h r e m c z y k : Nauk przemożnych perła. Uniwersytet Warmińsko-Mazurski 1999-2009. Olsztyn 2009 s. 43

chciano nowy kierunek ulokować na Wydziale Biologii, jak to uczyniono przed laty z pielęgniarstwem, rozważano także czy nie umiejscowić tego kierunku na Wydziale Medycyny Weterynaryjnej. Padła również propozycja powołania nowego wydziału kształcącego lekarzy, pielęgniarki i ratowników medycznych. Ostatnia z propozycji została wcielona w życie. Prorektor Józef Górniewicz mówił: *Jesteśmy w szczególnej sytuacji, gdyż dotychczas w Polsce żadna uczelnia nie zaczynała od zera uruchamiania kształcenia medycznego*².

Dnia 17 lipca 2007 r. senat UWM podpisał uchwałę o utworzeniu Wydziału Nauk Medycznych. Rozpoczęto budowę od podstaw Collegium Anatomicum, a Szpital Garnizonowy przy ul. Warszawskiej (dawny szpital wojskowy) w Olsztynie przekształcono w Uniwersytecki Szpital Kliniczny. Po spełnieniu wszystkich formalności związanych z utworzeniem Wydziału Nauk Medycznych UWM w Olsztynie dn. 23 czerwca 2008 r. minister zdrowia, Ewa Kopacz, podpisała rozporządzenie o przyznaniu limitu miejsc na kierunku lekarskim. Wydział Nauk Medycznych miał kształcić 80 studentów na kierunku lekarskim, 120 na kierunku pielęgniarstwo. W październiku 2008 r. odbyła się pierwsza inauguracja roku akademickiego na tym wydziale. Dziekanem został prof. dr hab. nauk medycznych Wojciech Maksymowicz. Do oferty kształcenia tego wydziału uchwałą senatu UWM w Olsztynie z dnia 24 kwietnia 2009 r., dołączyły nowe kierunki, dietetyka, ratownictwo medyczne, studia pierwszego stopnia. Od października 2010 r. rozpoczęto kształcenie na kierunku lekarskim dla obcokrajowców (w języku angielskim).

Dnia 28 lutego 2011 r. Centralna Komisja do spraw Tytułów i Stopni Naukowych przyznała Wydziałowi Nauk Medycznych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego uprawnienia do nadawania stopnia naukowego doktora nauk medycznych. W roku akademickim 2011/2012 naukę podjęło (stan na dzień 1 grudnia 2011 r.):

- na studiach stacjonarnych: 643 osoby:
 - kierunek lekarski: 236 osób;
 - kierunek pielęgniarstwo: 237 osób;
 - kierunek dietetyka: 103 osoby;
 - kierunek ratownictwo medyczne: 67 osób;
- na studiach niestacjonarnych: 264 osoby:
 - kierunek pielęgniarstwo: 233 osoby;
 - kierunek ratownictwo medyczne: 31 osoby.

Na terenie tworzonego kampusu medycznego w obrębie szpitala uniwersyteckiego w Olsztynie, ze środków Unii Europejskiej i Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego utworzono pracownię rezonansu magnetycznego, tomografii komputerowej i nowoczesną pracownię izolowania i hodowli komórek macierzystych. Pracownia rezonansu magnetycznego wzbogaciła się o rezonans magnetyczny o wartości 7,5

² Tamże, s. 133-134

mln zł, który pozwoli prowadzić działalność naukową przy wykorzystaniu komórek macierzystych, umożliwi też leczenie pacjentów. Jest to najnowocześniejszy aparat firmy Siemens (czwarty w Polsce). Powstała również komora do hodowli komórek macierzystych. Olsztyński Wydział Nauk Medycznych, dzięki tym inwestycjom, dostał propozycję współpracy z Uniwersytetem w Miami przy badaniach nad regeneracją mięśnia sercowego z wykorzystaniem komórek macierzystych³. Prof. Józef Górniewicz, rektor Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego oraz Zenon Bugno, dyrektor firmy Skanska, podpisali 13 grudnia 2011 r. umowę na rewitalizację dawnego szpitala wojskowego przy ul. Warszawskiej.

Projekt rewitalizacji Szpitala Uniwersyteckiego w Olsztynie

Źródło: www.kompasinvestycji.pl

Nowy budynek szpitala powstanie w kompleksie już istniejących obiektów szpitalnych pochodzących z przełomu XIX i XX wieku. Budowa ma być zakończona w sierpniu 2013 r.⁴

³ Przemysław P r a s : Prezent dla studentów i pacjentów zbliża do Miami. *Gazeta.pl* [online]. [dostęp: 15 grudnia 2011] Dostępny w Word Wide Web: http://olsztyn.gazeta.pl/olsztyn/1,35189,8123027,Prezent_dla_studentow_i_pacjentow_zbliza_do_Miami.html

⁴ Skanska zbuduje szpital uniwersytecki. *Wiadomości Uniwersyteckie* [online]. [dostęp: 14 grudnia 2011], Dostępny w Word Wide Web: <<http://www.uwm.edu.pl/egu/news/7/czytaj/734/skanska-zbuduje-szpital-uniwersytecki.html>>

Oddział Głównej Biblioteki Lekarskiej w Olsztynie

Istotny wpływ na wzbogacenie zbiorów z zakresu nauk medycznych miało przejęcie w 2009 r. przez Bibliotekę Uniwersytecką zbiorów Oddziału Głównej Biblioteki Lekarskiej w Olsztynie. Założycielem i twórcą Głównej Biblioteki Lekarskiej w Warszawie był Stanisław Konopka. Formalnie została powołana do życia dn. 8 czerwca 1945 r., zaś podstawę prawną uzyskała dopiero dn. 5 listopada 1949 r. zarządzeniem Ministra Zdrowia. Tymczasowy statut z dn. 12 sierpnia 1953 r. powierzył Głównej Bibliotece Lekarskiej (GBL) zadania biblioteki centralnej dla całej sieci bibliotek medycznych w kraju. Do podstawowych zadań GBL należało m.in. gromadzenie całokształtu polskiego piśmiennictwa medycznego i obcego w wyborze oraz organizacja informacji o nim dla potrzeb nauki i praktyki medycznej w kraju, kształcenia i doskonalenia pracowników służby zdrowia oraz prezentacji wkładu środowiska lekarskiego do ogólnokrajowego dorobku kulturowego⁵.

Zgodnie z nowym statutem nadanym Bibliotece 23 X 1987 roku GBL pełnił funkcję Centralnej Biblioteki Medycyny koordynującej działalność krajowej sieci biblioteczno-informacyjnej, do której wchodziły biblioteki akademii medycznych, profilowych instytutów naukowo-badawczych oraz fachowych bibliotek medycznych⁶. Zasięg GBL poszerzały jej oddziały terenowe zlokalizowane w 16 miastach Polski.

Oddział Biblioteki Lekarskiej w Olsztynie powstał 16 października 1955 r., dzięki usilnym staraniom Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Lekarskiego oraz ówczesnego dyrektora Głównej Biblioteki Lekarskiej w Warszawie prof. Stanisława Konopki⁷. Oddziały GBL tworzone w miastach, w których nie istniały akademie medyczne. Olsztyński Oddział GBL miał służyć swoimi zbiorami i działalnością informacyjną w zakresie medycyny pracownikom służby zdrowia z terenu województwa olsztyńskiego, głównie w celu podwyższania kwalifikacji zawodowych oraz prowadzenia pracy naukowej. Zadań tych nie mogły spełnić niewielkie zazwyczaj biblioteki szpitalne nastawione jedynie na obsługę personelu szpitala.

Biblioteki szpitalne były placówkami, które poprzez odpowiednio dobrane księgozbiory, głównie z zakresu literatury pięknej, miały pomóc pacjentom w czasie choroby. Jednak część książek stanowiła literatura fachowa dla kadry medycznej. Księgozbiory o charakterze beletrystycznym podlegały opiece merytorycznej Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej w Olsztynie, natomiast zbiory medyczne pozostawały pod nadzorem Oddziału Głównej Biblioteki Lekarskiej w Olsztynie. Biblioteki szpitalne istniały we wszystkich szpitalach olsztyńskich, ale odczuwały zazwyczaj kłopoty lokalowe, finansowe i organizacyjne. Ich zbiory liczyły średnio 3 tys. pozycji.

⁵ Janusz K a p u ś c i k : Główna Biblioteka Lekarska – wczoraj i dziś. *Prz. Bibl.* 1996 R. 64 z. 1 s. 27-32

⁶ Tamże, s. 28

⁷ Danuta K o n i e c z n a : Dzieje olsztyńskich bibliotek. Olsztyn 2008 s. 54-56

Przykładową biblioteką, którą przeszła już do historii była biblioteka Szpitala Kolejowego. Początkowo była prowadzona przez laboranta Dymitra Protasewicza przy znaczącej pomocy dra Stanisława Flisa, historyka medycyny, regionalisty i z zamiłowania bibliofila. Stanisław Flis poza pracą zawodową w szpitalu, rozwijał także swoją pasję, jaką stała się historia medycyny. Wiele uwagi w swoich badaniach poświęcił osobie Mikołaja Kopernika, przypominając mniej znaną działalność uczonego jako lekarza. Odnalazł w okolicach Braniewa inkunabuł medyczny z biblioteki Kopernika i przekazał go olsztyńskiemu Muzeum Warmii i Mazur⁸.

Stanisław Flis

Źródło: J. Chłosta, *Znani i nieznani olsztyńscy XIX i XX wieku*, Olsztyn 1996 s. 45

Inkunabuł z biblioteki Mikołaja Kopernika zawierający dwa dzieła medyczne Pavia (1485) i Bologna (1487)

Olsztyn 1945-2005, Kultura i nauka: praca zbiorowa/pod red. S. Achremczyka i W. Ogrodzińskiego, Olsztyn 2006 s. 253

Biblioteki szpitalne, jak wcześniej wspomniano, poza literaturą piękną posiadały również pewien zasób książek z zakresu fachowej literatury medycznej. Jednak nie były to zbiory w pełni satysfakcjonujące środowisko medyczne Olsztyna, dlatego też głównym źródłem informacji z zakresu nauk medycznych stały się zasoby Oddziału Głównej Biblioteki Lekarskiej.

⁸ Andrzej S k r o b a c k i : Album lekarzy-pionierów okręgu mazurskiego 1945-1946. Olsztyn 1980 s. 54-59

Zbiory olsztyńskiego Oddziału GBL obejmowały swym zakresem nauki medyczne i dyscypliny pokrewne. W chwili utworzenia (1955 r.) zbiory liczyły 1 341 woluminów. Szczególnie cenne były bibliografie medyczne i inne wydawnictwa informacyjne o tematyce medycznej wydawane w Polsce i za granicą. Zbiory uporządkowano w katalogu alfabetycznym i przedmiotowym, opartym początkowo na *Słowniku haseł z dziedziny medycyny i nauk pokrewnych* Stanisława Konopki, a od 1972 r. na opracowanym przez GBL nowym *Słowniku haseł z dziedziny medycyny i nauk pokrewnych* i jego kolejnych edycjach. W latach 1959-1967 (z krótką przerwą) biblioteka wydawała *Biuletyn Oddziału Głównej Biblioteki Lekarskiej w Olsztynie*, którego celem było m.in. informowanie o nowościach wydawniczych polskich i obcych. Był on przesyłany do wszystkich placówek lecznictwa zamkniętego na terenie województwa olsztyńskiego oraz do wszystkich czytelników indywidualnych-zamiejscowych⁹.

W okresie swojej działalności na terenie Olsztyna biblioteka ta kilkakrotnie zmieniała swoją lokalizację. W 1972 r. Oddział GBL został przeniesiony do budynku sąsiadującego za Szpitalem Wojewódzkim w Olsztynie. Problemy lokalowe, które nasiliły się w latach 2003-2004 spowodowały podjęcie wstępnej decyzji przez Ministerstwo Zdrowia o przeniesieniu jej zbiorów do Ciechanowa. Wówczas to po raz pierwszy władze UWM w Olsztynie podjęły próbę przejęcia zbiorów olsztyńskiego Oddziału GBL. Dnia 23 marca 2004 r. w tej sprawie do Ministerstwa Zdrowia udała się delegacja w składzie: prof. dr hab. Stanisław Achremczyk (prorektor UWM), dr nauk medycznych Leszek Dudziński (ówczesny przewodniczący Warmińsko-Mazurskiej Okręgowej Rady Lekarskiej) oraz dr Danuta Konieczna (dyrektor Biblioteki UWM). Dzięki interwencji i pomocy ze strony władz Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, którego pracownicy i studenci również korzystali z Oddziału GBL, uczelnia wydzierżawiła pomieszczenia przy ul. Pstrowskiego 23, do którego przeniesiono bibliotekę lekarską. Uczelnia opłacała pomieszczenie, natomiast osoby pracujące w tym oddziale nadal zatrudnione były przez Główną Bibliotekę Lekarską. Uniwersytet nie ingerował w gromadzone zbiory, które po wygaśnięciu dzierżawy pomieszczeń przeniesiono do budynku UWM przy ul. Żołnierskiej 14c.

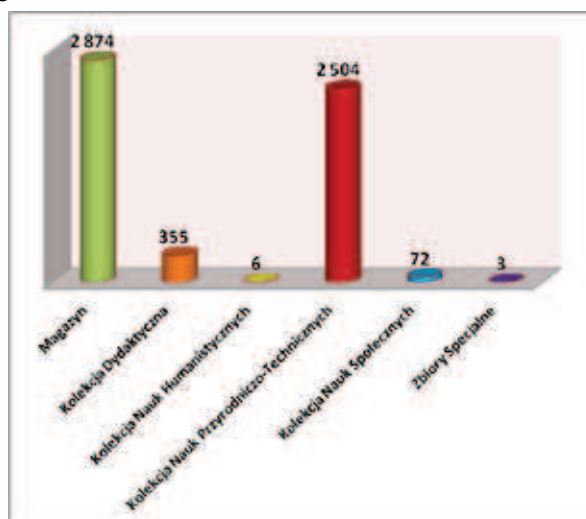
Po powstaniu Wydziału Nauk Medycznych pomieszczenia zajmowane przez Bibliotekę przy ul. Żołnierskiej 14c zostały przekazane do jego dyspozycji. W związku z tym Rektor Uniwersytetu zwrócił się 31 marca 2009 r. z oficjalną prośbą do Dyrektora Departamentu Nauki i Szkolnictwa Wyższego w Ministerstwie Zdrowia o przeniesienie filii Głównej Biblioteki Lekarskiej. Jednocześnie Uniwersytet zabiegał o przejęcie tych zbiorów na zasadzie daru, na co nie wyrażał początkowo zgody dyrektor GBL. Pismem z dn. 18 czerwca 2009 r. Ministerstwo Zdrowia zatwierdziło

⁹ Ewa P o l u k a s : Biblioteka Lekarska w Olsztynie (Oddział Głównej Biblioteki Lekarskiej). Rozwój, stan obecny i perspektywy rozwoju, [praca magisterska]. Olsztyn 1978 s. 23-24

decyzję o likwidacji Oddziału GBL w Olsztynie, a księgozbiór Biblioteki Lekarskiej planowano przenieść do Legnicy. Biblioteka Uniwersytecka UWM cały czas była zainteresowana wcieleniem tego księgozbioru do własnych zasobów. Starania te przyniosły pozytywny efekt. W piśmie z dn. 19 grudnia 2009 r. skierowanym do Dyrektorki Biblioteki UWM w Olsztynie wskazano dzień oficjalnego przekazania zbiorów na 1-3 grudnia 2009 r. Zbiory zostały przeniesione do nowowytbudowanego budynku Biblioteki.

Zbiory biblioteki lekarskiej w Bibliotece Uniwersyteckiej UWM

Niewątpliwie duże znaczenie na kształt księgozbioru z zakresu nauk medycznych i pokrewnych miało przejęcie zbiorów olsztyńskiego Oddziału Głównej Biblioteki Lekarskiej (dn. 3.12.2009 r.). Posiadała ona zasoby biblioteczne gromadzone od lat 50. (a nawet wcześniejszych). Stanowiło to doskonałe uzupełnienie istniejących już zbiorów Biblioteki Uniwersyteckiej z tego zakresu, ale przede wszystkim z historii medycyny. Biblioteka Uniwersytecka weszła w posiadanie 17 860 jednostek zbiorów bibliotecznych. Część otrzymanego księgozbioru została oceniona jako nieaktualna i przeznaczona na selekcję. Pozostałą część zaproponowano do bezpłatnego przekazania innym bibliotekom w kraju. W efekcie tych działań przesłano zainteresowanym instytucjom 178 vol. (stan na 1.01.2011 r.). Do zbiorów Biblioteki Uniwersyteckiej włączono: 5 852 vol. wydawnictw zwartych (lokalizacja tych zbiorów: Patrz Rys.1), w tym 809 vol. zagranicznej literatury fachowej, 3 936 vol. wydawnictw ciągłych, oraz 6 022 vol. mikrofilmów. Ponadto przekazano również katalogi biblioteczne.

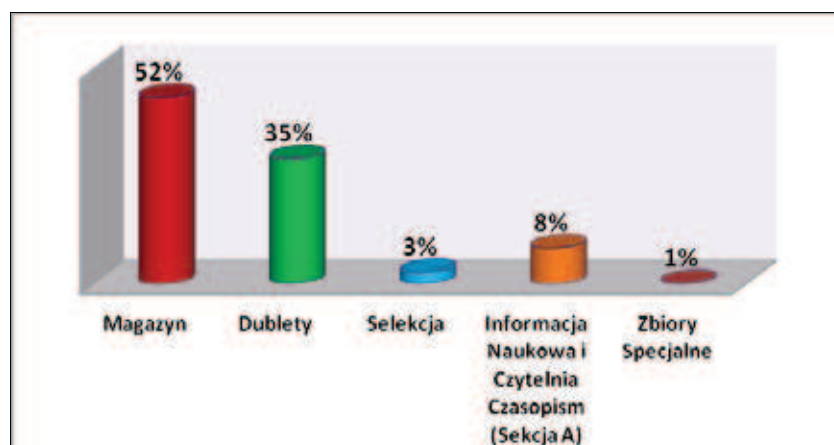
Rys. 1. Lokalizacja wydawnictw zwartych pochodzących ze zbiorów GBL w Bibliotece Uniwersyteckiej

Źródło: Badanie własne

Zdecydowana większość obcojęzycznej literatury z zakresu nauk medycznych i pokrewnych (683 egz.) trafiła do udostępniania prezencyjnego w Kolekcji Nauk Przyrodniczo-Technicznych. Najwięcej egzemplarzy z tego zakresu zasiliły takie działy wiedzy medycznej jak: chirurgia (106 egz.), neonatologia i pediatria (62 egz.), choroby układu krążenia i kardiologia (50 egz.), onkologia (40 egz.), ginekologia i położnictwo (33 egz.).

Wydawnictwa ciągle w większości trafiły do Magazynu Czasopism (2 042 vol.), gdzie również znalazły swoją lokalizację dublety czasopism medycznych (1 375 vol.). Ponadto 128 vol. przekazano do Oddziału Skontrum i Selekcji, a 3 vol. wzbogaciły Zbiory Specjalne.

Lokalizację przekazanych czasopism ze zbiorów olsztyńskiego Oddziału Głównej Biblioteki Lekarskiej przedstawiono na Rys. 2.

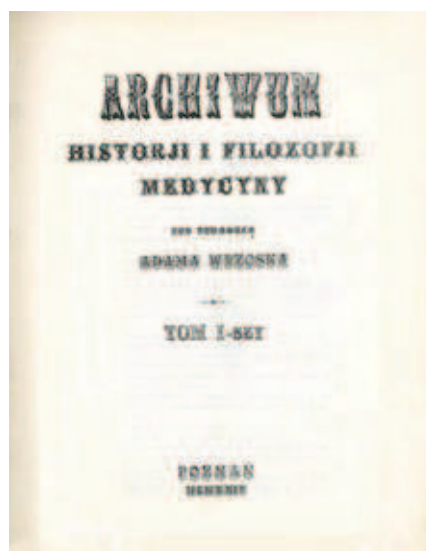
Rys. 2. Lokalizacja czasopism pochodzących ze zbiorów GBL w Bibliotece Uniwersyteckiej

Źródło: Badania własne

Z wydawnictw informacyjnych Biblioteka Uniwersytecka wzbogaciła się o bibliografie specjalistyczne, tj.: *Bibliografia Publikacji Pracowników Akademii Medycznej w Lublinie* (za rok 2004), *Bibliografia Prac Akademii Medycznej w Poznaniu* (za lata 1976-1987), *Bibliografia Publikacji Pracowników Akademii Medycznej w Białymstoku* (za lata 1988-1991), *Przegląd Piśmiennictwa Lekarskiego Polskiego* (za lata 1963-1970). Ponadto Biblioteka pozyskała: *Kronikę Akademii Medycznej w Lublinie* (za lata 1965-2001), *Roczniki Pomorskiej Akademii Medycznej w Szczecinie* (supl. za lata 1983-1996), *Roczniki Akademii Medycznej w Białymstoku* (supl. za lata 1956-1991). Dodatkowo z tego zakresu pozyskano polskie i obcojęzyczne słowniki terminologii lekarskiej tj. *Słownik terminologii stomatologicznej*, *Słownik terminologiczny nowotworów i zmian nowotworopodobnych jajnika* oraz *Słownik lekarzy polskich XIX wieku* (T.1-5).

Oprócz wymienionych wyżej wydawnictw informacyjnych zbiory biblioteczne wzbogaciły się również o nowe tytuły czasopism, które Biblioteka Uniwersytecka kontynuuje w swej prenumeracie. Zaliczają się do nich m.in.: *Ortopedia. Traumatologia. Rehabilitacja, Diabetologia po Dyplomie, Pielęgniarstwo Chirurgiczne, Ból, Lekarz Wojskowy, Postępy w Chirurgii Głowy i Szyi, Diabetologia po Dyplomie, Ginekologia Praktyczna*. Dodatkowo zbiory Biblioteki uzupełniono o 25 tytułów czasopism zagranicznych.

Do Zbiorów Specjalnych przekazano 6 022 vol. mikrofilm, na których znajduje się 86 utrwalonych tytułów czasopism zagranicznych, spośród nich najliczniej reprezentowane są: *American Journal of Roentgenology* (130 vol.- 171 vol.) , *Annals of Surgery* (185 vol.- 228 vol.), *Cancer* (56 vol.- 76 vol.), *The Journal of Immunology* (138 vol.- 155 vol.), *Journal of Neurosurgery* (46 vol.- 89 vol.), *The New England Journal of Medicine* (296 vol. – 321 vol.). Dodatkowo w Zbiorach Specjalnych umieszczono, sporządzoną przez pracowników olsztyńskiego Oddziału GBL: *Bibliografię Służby Zdrowia Warmii i Mazur (za lata 1975-1978)*. Jest to zbiór adresów bibliograficznych wydawnictw zwartych i ciągłych. Bibliografię tę uzupełniano wycinkami z lokalnej prasy, które zawierały różnorodne informacje dotyczące środowiska medycznego regionu Warmii i Mazur. Jest to cenny wkład w zachowanie pamięci dorobku tego środowiska. Najstarszym nabytkiem pochodzącym ze zbiorów Biblioteki Lekarskiej w Olsztynie jest pierwszy numer *Archiwum Historii i Filozofii Medycyny*, pochodzący z 1924 r.

Rys. 3. Skan strony tytułowej *Archiwum Historii i Filozofii Medycyny* 1924, T1

Źródło: Zbiory BU UWM w Olsztynie

Oddział Zbiorów Specjalnych wyposażony jest w specjalną aparaturę, która umożliwia odczyt mikrofisz, w związku z tym osoby zainteresowane publikacjami znajdującymi się na tych mikrofiszach mogą z nich korzystać na miejscu.

Przejęcie przez Bibliotekę Uniwersytecką zbiorów olsztyńskiego Oddziału GBL istotnie poszerzyło jej ofertę z zakresu nauk medycznych i pokrewnych. Biblioteka wzbogaciła się nie tylko o nowe tytuły wydawnictw zwartych, ale również ciągłych, dzięki czemu środowisko medyczne z naszego regionu uzyskało szerszy dostęp do polskiej i zagranicznej literatury medycznej. Z tych zbiorów oprócz pracowników i studentów Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego na miejscu mogą korzystać wszystkie zainteresowane osoby. Mimo tak znaczącego daru Biblioteka Uniwersytecka, aby zapewnić pracownikom i studentom nauk medycznych odpowiednie zaplecze naukowo-badawcze i dydaktyczne, poszerza swoją ofertę o zakup nowości.

Zbiory z zakresu nauk medycznych i pokrewnych w Bibliotece UWM – stan obecny

Po powołaniu w 2007 r. Wydziału Nauk Medycznych Biblioteka Uniwersytecka zaczęła intensywnie gromadzić wydawnictwa z zakresu medycyny. W tym miejscu należy dodać, że pewien zasób zbiorów medycznych Biblioteka posiadała przed utworzeniem tego wydziału. Wcześniej na Wydziale Biologii istniał kierunek pielęgniarstwo, a od 1966 r. istnieje w naszej Uczelni kierunek weterynaria (obecnie medycyna weterynaryjna). Studenci medycyny weterynaryjnej, oprócz pozycji dotyczących stricte zagadnień zawodowych, korzystali również z księgozbioru medycznego¹⁰. Poza zakupem nowych pozycji znaczna część księgozbioru pochodzi z darów od osób prywatnych (praktykujących lekarzy) i instytucji państwowych. Tak na przykład Biblioteka Uniwersytetu Warszawskiego, która w ramach egzemplarza obowiązkowego dostaje czasopisma z zakresu medycyny, przekazuje te egzemplarze naszej Bibliotece.

Aktualnie Biblioteka Uniwersytecka (stan na grudzień 2011 r.) posiada 88 192 vol. wydawnictw drukowanych z nauk medycznych i pokrewnych, oraz 68 prenumerowanych tytułów czasopism polskich i 6 tytułów zagranicznych. Mając na uwadze potrzeby naszych użytkowników w nowej Bibliotece wprowadzono m.in. wolny dostęp do zbiorów. Zlokalizowany jest on w trzech Kolekcjach Dziedzinowych (liczba księgozbioru wynosiła 83 328 vol.; stan na grudzień 2011 r.), w których zbiory udostępniane są na miejscu lub na ksero. W skład Oddziału Kolekcji Dziedzinowych wchodzi trzy kolekcje: Kolekcja Nauk Humanistycznych, w której gromadzona jest specjalistyczna literatura naukowa z zakresu: sztuki, muzyki, filmu i teatru, sportu, językoznawstwa, historii literatury, archeologii, historii, wojskowości; Kolekcja

¹⁰ Scholastyka B a r a n : Warsztat dydaktyczny i badawczy z zakresu nauk medycznych pracowników i studentów Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie. *Forum Bib. Med.* 2010 R. 3 nr 1 s. 600-603

Nauk Społecznych obejmująca wydawnictwa z zakresu m.in.: naukoznawstwa, kulturoznawstwa, dziennikarstwa, filozofii, psychologii, teologii, socjologii, ekonomii, prawa i administracji, pedagogiki; oraz Kolekcja Nauk Przyrodniczo-Technicznych zawierająca wydawnictwa z zakresu min.: matematyki, ekologii, astronomii, chemii, fizyki, geodezji, geologii, klimatologii, hydrologii, biologii, medycyny, medycyny weterynaryjnej, nauk technicznych, budownictwa, transportu, nauk rolniczych, technologii żywienia i żywności, organizacji i zarządzania, informatyki, planowania przestrzennego, geografii. Pracownicy i studenci z Wydziału Nauk Medycznych korzystają głównie z Kolekcji Nauk Przyrodniczo-Technicznych, gdzie w wolnym dostępie znajduje się najnowsza literatura naukowa z zakresu nauk medycznych i pokrewnych (stan na grudzień 2011 r. wynosił 13 800 egz.).

Kolekcja Nauk Przyrodniczo-Technicznych BU UWM w Olsztynie

Kolejną agendą, która udostępnia zbiory w wolnym dostępie jest Kolekcja Dydaktyczna. Znajdują się tam podręczniki i skrypty ze wszystkich dziedzin nauki oferowanych w naszym Uniwersytecie, oprócz tego polska i obca literatura piękna. Ogólnie Kolekcja Dydaktyczna dysponuje 138 132 egz. (stan na grudzień 2011 r.), w tym z zakresu medycyny i nauk pokrewnych zgromadzono tam 35 793 egz. W kolekcji tej studenci mogą samodzielnie wypożyczać książki, ponieważ znajdują się w niej 3 self-checki, które tę czynność umożliwiają. Jest to niewątpliwie dużym udogodnieniem, zwłaszcza w okresach natężonego ruchu czytelniczego.

Tradycyjna (pośrednia) forma wypożyczania książek została zachowana w Wypożyczalni Głównej, która udostępnia książki zamówione wcześniej z Magazynu. Z zakresu nauk medycznych i pokrewnych znajduje się tam 33 620 egz. (stan na grudzień 2011 r.). Są one udostępniane na jeden miesiąc, z możliwością samodzielnego przedłużenia na kolejny.

Poza książkami w wolnym dostępie znajdują się również czasopisma, z których można skorzystać w agendzie Informacji Naukowej i Czytelni Czasopism. Na miejscu udostępniane są czasopisma z ostatnich pięciu lat, pozostałe roczniki można zamówić drogą online z Magazynu. Obecnie studenci i pracownicy z Wydziału Nauk Medycznych mają do swojej dyspozycji 546 tytułów czasopism archiwizowanych i bieżących. W 2012 r. w prenumeracie znajduje się 68 tytułów.

Informacja Naukowa i Czytelnia Czasopism

Biblioteka posiada katalog komputerowy Aleph, w którym prowadzona jest baza książek i czasopism znajdujących się w zasobach Biblioteki. Aktualnie w bazach tych znajduje się ok. 70% zbiorów bibliotecznych. W celu poprawienia komunikacji Biblioteki z czytelnikiem dzięki systemowi Aleph wprowadzono: mailowe powiadamianie o zrealizowanym zamówieniu oraz przypomnienie o zbliżającym się terminie zwrotu. Wszystkie te informacje generowane są bezpośrednio z systemu.

E- zbiory z zakresu medycyny i nauk pokrewnych

Uzupełnieniem wydawnictw zwartych i ciągłych w formie drukowanej jest zorganizowanie przez Bibliotekę dostępu do wydawnictw elektronicznych. W dobie powszechnej komputeryzacji licencjonowane źródła elektroniczne nabierają coraz większego znaczenia. Ich największymi atutami są przede wszystkim: dostępność przez 24 godziny na dobę, przez 7 dni w tygodniu, oraz wysoka jakość naukowych treści. Licencjonowane zasoby elektroniczne są wiarygodne, kompletne i aktualne. Zaopatrzone są w odpowiedni aparat informacyjny ułatwiający przeszukiwanie (indeksowanie).

W odpowiedzi na tę potrzebę zmiana uległa strona domowa Biblioteki (październik 2010 r). Na stronie startowej Biblioteki Uniwersyteckiej umieszczono odnośniki do e-zbiorów: książek, czasopism i baz danych. W zasobach e-książek Biblioteki Uniwersyteckiej znajdują się zarówno polskie, jak i zagraniczne pozycje. Od początku istnienia serwisu Ibuk.pl, nasza Biblioteka zaczęła z nim współpracować, z roku na rok powiększając swoją ofertę z zakresu medycyny i nauk pokrewnych. W 2009 r. Biblioteka posiadała dostęp do 72 tytułów, a w 2011 r. do 104 tytułów z zakresu nauk medycznych. Korzystanie z naukowych pozycji wydawców z zagranicy możliwe jest dzięki bazie Knovel. Biblioteka Uniwersytecka wykupiła dostęp do 2 kolekcji z zakresu

Widok na antresolę

Widok na ogród zimowy

nauk medycznych i pokrewnych takich jak: Chemistry & Chemical Engineering i Food Science. W styczniu 2012 r. została zakupiona licencja do kolekcji Academic Complete na platformie Ebrary. Obejmuje ona możliwość użytkowania ponad 70 tys. książek elektronicznych i innych dokumentów, w tym m.in. dostęp do kolekcji: Nauka o Życiu, Medycyna, Pielęgniarstwo & Paramedycyna, Nauki Fizyczne, Psychologia & Opieka Społeczna. Dostęp do polskich i zagranicznych czasopism elektronicznych jest możliwy dzięki udziałowi Biblioteki w różnorodnych konsorcjach¹¹.

Aby zapewnić właściwe warunki do nauki, oprócz dbałości o zbiory z zakresu nauk medycznych, Biblioteka Uniwersytecka oferuje swoim użytkownikom nowoczesne i komfortowe wnętrza nowego gmachu. Budynek został oddany do użytku w 2007 r. i zbudowany jest zgodnie ze współczesnymi trendami budownictwa bibliotecznego. Oprócz powierzchni przeznaczonej na zbiory biblioteczne istnieje w niej przestrzeń (antresola i ogród zimowy) stworzona głównie dla osób, które przychodzą do Biblioteki ze względu na potrzebę kontaktów towarzyskich, relaksu, uczestniczenia w imprezach kulturalnych. Przestrzeń ta, określana jako tzw. społeczna, pełni w bibliotece coraz

¹¹ Szerzej na ten temat: Scholastyka B a r a n : dz. cyt., s. 602

częściej funkcję „trzeciego miejsca”, w którym prowadzone jest szeroko pojęte życie towarzyskie. Po czteroletnim okresie istnienia nowej siedziby Biblioteki Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego zaobserwowaliśmy, że antresola i ogród zimowy cieszą się coraz większym zainteresowaniem naszych użytkowników. Oprócz tego w przestrzeni przeznaczonej do kontaktów towarzyskich zostały zaplanowane również księgarnia i kawiarnia.

Ze względu na zróżnicowane potrzeby użytkowników Biblioteki, w nowym budynku zaoferowano miejsca do pracy indywidualnej i grupowej (8 kabin pracy indywidualnej i 4 pokoje pracy grupowej). W ofercie Biblioteki znajduje się również aula konferencyjna na 350 miejsc, która jest chętnie wykorzystywana na różne imprezy i zajęcia ogólnouczelniane.

Biblioteka Uniwersytecka w Olsztynie systematycznie organizuje swoim użytkownikom jak najlepszy dostęp do polskiej i światowej literatury naukowej. W związku z tym, że jest największą biblioteką akademicką w regionie Warmii i Mazur stara się zapewnić dostęp do warsztatu naukowo-badawczego i dydaktycznego przyszłym i teraźniejszym specjalistom służby zdrowia i innych dziedzin. Wydział Nauk Medycznych „jest najmłodszym wydziałem” Uniwersytetu, dlatego Biblioteka koncentruje się obecnie głównie na gromadzeniu jak najlepszej i największej liczby zbiorów z tego zakresu.